

Streszczenie

Tematem rozprawy są zmiany zachodzące we współczesnej polszczyźnie warunkowane wpływem kultury konsumpcyjnej, rozwojem nowych mediów i globalizacją.

W ciągu ostatnich 30 lat zaobserwować można w Polsce rewolucyjne zmiany technologiczne, społeczne i ekonomiczne. Na obecną w tytule dysertacji 'kulturę konsumpcyjną' ma wpływ kilka jednocześnie i powszechnie zachodzących zjawisk: pojawienie się internetu (a potem nowych mediów i nowych wzorców komunikacji międzyludzkiej), globalizacja, rozwój amerykańskiej kultury organizacyjnej w polskich przedsiębiorstwach, wzrastająca rola marketingu, a także konsumowanie dóbr materialnych i niematerialnych. Transformacje natury ekonomiczno-technologicznej sprawiły, że narodziły się nowe typy mechanizmów językowych. Ich wskazanie i analiza procesu zmian są przedmiotem dysertacji.

Prezentowana rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, netografii i aneksu w postaci objaśnienia skrótów i wykazu tabel oraz rysunków.

W pierwszym rozdziale przedstawiono specyfikę kultury konsumpcjonizmu oraz wyznaczono cezury czasowe istotne dla jej narodzin i rozwoju. Opis istoty konsumpcjonizmu stanowi podstawę dla dalszych rozważań językoznawczych.

W drugim rozdziale autorka prezentuje określoną orientację metodologiczną i teoretyczną, przyjmując założenia interakcyjnej koncepcji znaczenia, teorii ram semantycznych, teorii relatywizmu językowego, teorii metafor pojęciowych. Dostrzeżono, że problem przesuwania dominanty znaczeniowej w języku, warunkowany przemianami kulturowymi, istotnie łączy się z wybranymi postulatami wysuwanymi przez badaczy zajmujących się semantyką kognitywną, lingwistyką kulturową, socjolingwistyką, aksjologią lingwistyczną. Pokazano, że tezę pracy można udowodnić przy użyciu narzędzia profilowania lub metaforyzowania.

W rozdziale trzecim dokonano analizy leksykograficznej i korpusowej czterech leksemów, dla zilustrowania istotnych przesunięć semantycznych. Analizie zostały poddane wybrane słowniki polszczyzny dawnej i współczesnej oraz Narodowy Korpus Języka Polskiego. Uwzględniono ponadto przykłady połączeń ze wspomnianymi leksemami w mediach nowych i tradycyjnych.

Rozdział czwarty to już analiza i interpretacja treści z dyskursu marketingowo-organizacyjnego oraz coachingowo-motywacyjnego, występujące w nowych mediach: teksty

na blogach oraz zamieszczane tam komentarze, filmy na YouTube itd. Stanowią one reprezentację nowoczesnego stylu życia i to właśnie tam ujawniają się struktury lingwistyczne, świadczące o nowym typie językowego opisywania rzeczywistości fizycznej oraz uczuć i relacji międzyludzkich. Realizują one wybrane metafory pojęciowe. Przyjęty w tej części analityczny klucz wychodzi już poza wyznaczoną grupę leksemów, ponieważ założeniem było pokazanie złożoności opisywanego w dysertacji zjawiska, jego wszechobecności.

Wieloaspektowa analiza materiału badawczego pozwoliła wykazać, czy i w jaki sposób przemiany społeczne, ekonomiczne i kulturowe wpływają na współczesny język polski. Wskazano na wyraźną tendencję na poziomie znaczeń, konceptualizacji, aksjologii. Cechą charakterystyczną „nowego wyrażania się” jest czerpanie ze znaczeń tradycyjnych (centrum), ale jednocześnie rozszerzanie ich o nowe obszary (peryferia). Zmiany są dostrzegalne zarówno na poziomie semantycznym (łączliwość, frazeologizmy, polisemie, zapożyczenia ukryte, przesunięcia znaczeniowe), jak i systemowym (zmiany w konotacji składniowej, strukturalne zapożyczenia anglojęzyczne). W omawianych mechanizmach dostrzec można wyraźnie scharakteryzowane sposoby konceptualizowania rzeczywistości, w której istotnym obszarem ludzkiego życia jest dążenie do bogactwa, kult pracy i pieniądza, nabywanie wartości niematerialnych (takich jak wiedza, czas, doświadczenie, miłość).

Wnioski prowadzą do tego, że we współczesnym języku polskim można dostrzec wyraźną zmianę podejścia do wartości niematerialnych i samego stylu życia. Zaznacza się ona w języku obecnym w wielu źródłach. Realizuje się ona również w określonych połączeniach. W zupełnie nowej językowej rzeczywistości wartości oraz podmiotowość człowieka ulegają znacznym modyfikacjom.

Summary

The subject of the dissertation is the changes taking place in contemporary Polish, conditioned by the influence of consumer culture, the development of new media and globalization.

In the last 30 years revolutionary changes may be observed in Poland in the technological, social, cultural and economic space. The term 'consumer culture' I used in the title is broadly construed. It comprises numerous overlapping phenomena, simultaneously and commonly occurring in Polish reality. The consumer culture is impacted inter alia by such phenomena as: development and availability of Internet and new media (and new forms of interpersonal communication involved), globalization, American corporate culture, growing role of marketing and management, consumption of goods (material and non-material). Since the language is a reflection of the whole social culture, it is a natural thing that technological and economic transformations have triggered new linguistic mechanisms. Their indication and analysis of the change process are the subject of the PhD thesis.

The presented dissertation consists of an introduction, four chapters, ending, bibliography, netography and an annex in the form of an explanation of abbreviations and a list of tables and figures.

The first chapter presents the specificity of the culture of consumerism and determines the time intervals important for its birth and development. The description of the essence of consumerism is the basis for further linguistic considerations.

In the second chapter, the author presents a specific methodological and theoretical orientation, adopting the assumptions of the interactive concept of meaning, the theory of semantic frames, the theory of linguistic relativism, and the theory of conceptual metaphors. It was noticed that the problem of shifting the semantic dominant in language, conditioned by cultural changes, is significantly related to selected postulates put forward by researchers dealing with cognitive semantics, cultural linguistics, sociolinguistics, and linguistic axiology. It has been shown that the thesis of the work can be proved using a profiling or metaphorization tool.

In the third chapter, the lexicographic and corpus analysis of four lexemes is performed to illustrate significant semantic shifts. Selected dictionaries of the old and modern Polish as well as the National Corps of the Polish Language (NKJP) were analyzed.

Moreover, examples of connections with the aforementioned lexemes in new and traditional media are included.

Chapter four is already an analysis and interpretation of the content of the marketing and organizational discourse as well as coaching and motivational discourse, appearing in new media: blog texts and comments posted there, YouTube videos, etc. They represent the modern lifestyle and this is where linguistic structures are revealed, testifying to a new type of linguistic description of physical reality as well as feelings and interpersonal relations. They implement selected conceptual metaphors. The analytical key adopted in this part goes beyond the designated group of lexemes, because the assumption was to show the complexity of the phenomenon described in the dissertation, its ubiquity.

The multifaceted analysis of the research material allowed to show whether and how social, economic and cultural changes affect the contemporary Polish language. A clear tendency was indicated at the level of meanings, conceptualization and axiology. A characteristic feature of "new expression" is drawing on traditional meanings (center), but at the same time extending them to new areas (periphery).

The described changes are manifested both on the system level (structural borrowings from English; changes in the syntax connotation), and on the semantics level (phraseology, collocations, polysomes, semantic shifts, the so-called hidden borrowings from English). They are related to specific methods of conceptualising reality, in which the supreme, most desired elements are: promptness and conciseness of passing information (via new media), anecdotal knowledge, easiness of acquisition (consuming) and collecting non-material values (such as knowledge, time, experience, love).

The conclusions lead to the fact that in the contemporary Polish language there is a clear change in the approach to intangible assets and the way of life. It is marked in a language that is present in many sources. It is also realized in certain combinations. In a completely new linguistic reality, human values and subjectivity are subject to significant modifications.